

LØRDAGS- bladet

7. år er det 50 år siden 2. verdenskrig sluttet. Friggjøringsjubileet vil prege avisen – særlig første halvår. Idag kan du lese en gripende reportasje om de såkalte «tyskerungene» skjebne. Sønner og døtre av tyske soldater som fant partnere blant norske jenter.

Et sted mellom 10.000 og 12.000 nordmenn mellom 50 og 55 år har noe felles: De har norsk mor og tysk far. Og faren var soldat. De vokste opp som «tyskerunger». Men, deres skjebne under og etter okkupasjonen ble svært variert. Noen ble adoptert bort. Mange vokste opp hos moren, noen med mor alene, andre med en stefar. I noen få tilfeller ble faren hos moren etter krigens slutt. Noen fikk lide for sitt opphav under oppveksten, andre merket lite eller ingenting.

I 1986 ble Norges Krigsbarnforbund dannet. Forbundets viktigste oppgave er å bistå de som vil søke etter sin far eller hans familie i Tyskland. Bare snaut 2,5 prosent av krigsbarna er registrert som medlemmer av forbundet. Torstein Bergh fra Fredrikstad har sittet i styret for forbundet.

Forbundet ble dannet etter at Per Arne Løhr Meek fra Kristiansund fortalte om sine ulike opplevelser i et program på radio. Konklusjonen var at han ikke var alene om disse erfaringene, og han ba om kontakt med andre i samme situasjon. Det endte med at det ble arrangert et sommerstevne på en bondegård i Lunde i Telemark sommeren 1986. Det skulle bli en konstituerende generalforsamling for forbundet.

Selv om ingen kjente hverandre fra før opplevde vi det som om vi var gamle kjente. Vi hadde noe felles, vi hadde mye å snakke om, forteller et medlem fra Fredrikstad som var med på sommerstevnet i Telemark.

På programmet for stevnet var blant annet et foredrag av en som nær sagt drev «privat etterforskning» i Tyskland, lysbilder fra Tyskland etc.

Alle hadde stort behov for å prate, mange hadde mye trist å fortelle om fra oppveksten.

Fra starten ble det klart at forbundet skulle ha sitt eget blad, et hefte ved navn «Røtter» som kommer fire ganger i året. Her finnes lesestoff om emner av felles interesse, ikke minst mer informasjon om hjelp til ettersøkning etter far og hans familie. Bladet

bringer også omtale om nye bøker som omhandler emnet på en eller annen måte.

En viktig oppgave for forbundet har nemlig vært bistand til å søke i arkiver etc. både i Tyskland og i Norge. Forbundet har kontakt med en norsk dame bosatt i Berlin, Ragnhild Führer. Hun kommer opprinnelig fra Fredrikstad - og har hjulpet mange nordmenn til å finne frem til rett navn og adresse.

Norges Krigsbarnforbund er delt opp i fylkesavdelinger og har egne fylkeskontakter. I Østfold finnes det en gruppe på åtte - ti mennesker som møtes fra tid til annen og som har det hyggelig sammen. Forbundet arrangerer landsmøter, utgir altså bladet «Røtter» og har andre aktiviteter som å arrangere gruppe-reiser, etc.

Jan Erik Stahl på Rolvsøy kan gi mer informasjon om dette. Han legger ikke skjul på at forbundet gjerne vil komme i kontakt med krigsbarn i distriktet og at de er velkommen som medlemmer.

Et formål med virksomheten lokalt er det sosiale fellesskap. Erfaringen viser at vi alle har et behov for å snakke om våre erfaringer med andre som har opplevd tilsvarende. Vi har alle en «syteperiode»; for noen kan det kanskje være en form for forsinket «krise-psykiatri» å snakke ut om dette. Men for all del, vi er ikke psykiske vrak, vi er ganske normale mennesker som de fleste andre, sier Stahl.

Av KETIL STREBEL

Krigsbarnforbundet. Torstein Bergh fra Fredrikstad har sittet i

Far var tysk soldat...

Svært ulike skjebner

«Tyskerungene» er like ulike som nordmenn flest. Deres bakgrunn førte imidlertid til at de færreste vokste opp med både sin biologiske far og mor. Mest spesielt var det kanskje med de barna som var i «Lebensborn» - (livskilde på tysk), tyskernes opplegg for norske krigsbarn.

Spørsmålet «Hvem er jeg egentlig?» melder seg ofte hos mennesker som ikke kjenner begge sine biologiske foreldre. Dette har fått mange av krigsbarna til å søke etter sin tyske far - eventuelt også sin norske mor dersom de ble adoptert bort.

Den mest spesielle skjebnen fikk kanskje de barna som havnet i Lebensborn. Mødrene ble tilbudt å føde barna og bo i spesielle mor/barn hjem. Noen av barna forble i Norge, andre ble sendt til Tyskland (før 1945) og adoptert av tyske familier. Det tyske regimet verdsette de norske arveegenskapene høyt, avkom etter tyske soldater og norske kvinner var meget interessert for de som var opptatt av arisk rase...

Etter krigens slutt besluttet norske myndigheter å hente hjem krigsbarn som var blitt sendt til Tyskland. Meningen var vel egentlig at de skulle bringes til de norske mødrene, men barn ble hentet hjem uten at det på forhånd var avklart om mødrene eller annen familie ville og kunne ta imot barna. Flere hundre barn ble hentet hjem og de aller fleste av disse ble adoptert bort etter å ha bodd på barnehjem i Norge en tid. Det finnes eksempler på at slike barn har søkt tilbake, både til sin tyske biologiske far og også til den tyske adoptivfamilien de tross alt bodde hos noen år.

Mange av de norske kvinnene som hadde samkvem med tyske soldater var svært

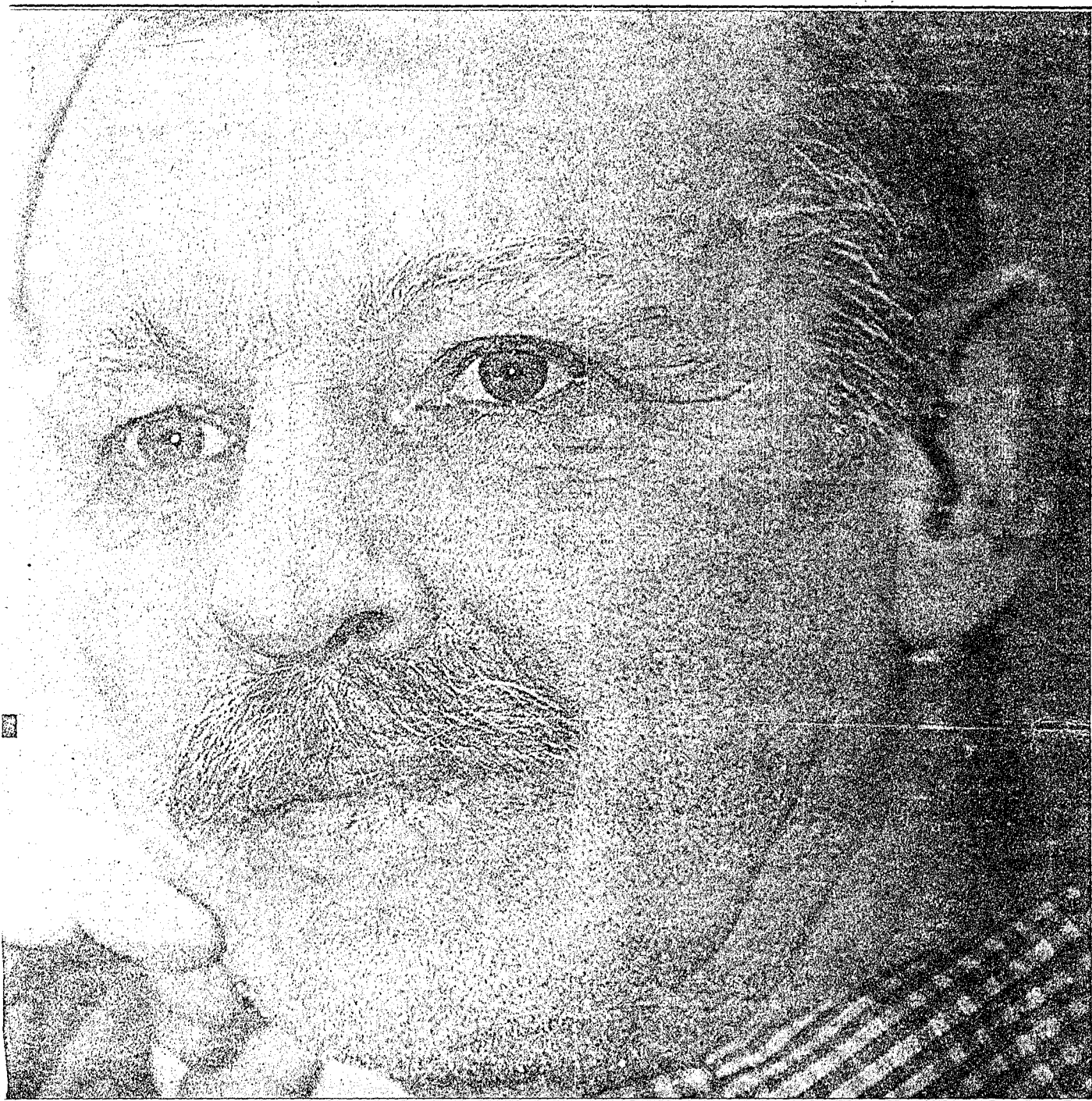

Foto: THOMAS ANDREASSEN

styret for Norges Krigsbarnforbund.

unge. Det var jo for så vidt også soldatene, det var ofte pur unge gutter på 16-17-18 år som ble sendt nordover. De unge jentene bodde fortsatt hos foreldrene, og barna ble nærmest oppdratt som besteforeldrenes barn, moren ble på sett og vis en storesøster...

Det finnes også eksempler på at mødre ne giftet seg etter krigen og fikk nye barn med sin norske ektemann. Det hendte nok at krigsbarnet ble familiens sorte får.

En del krigsbarn ble adoptert bort. Et eksempel på det finnes i Østfold-kvinnen Emilie Sommers (pseudonym) biografi. «Tyskerungen», en tragisk beretning om hvordan adoptivforeldre og også et helt lokalsamfunn mishandlet et barn – ene og

alene fordi faren hadde vært tysk soldat. Tyskerhatet som hadde bygget seg opp under okkupasjonstiden gikk ut over kvinnene som hadde hatt samkvem med tyske soldater og også deres barn.

En del mente at deres innsats for fedrelandet under okkupasjonen ga dem rett til å «straffe» disse etterpå. En vanlig straff for «tyskertøser» var å få håret skåret av.

Mange krigsbarn blir møtt med lite forståelse når de søker informasjon om og kontakt med sin tyske familie. Mange venter til eventuelle adoptivforeldre er gått bort. Det finnes endog eksempler på at biografiske mødre har vendt barna ryggen fordi de har søkt kontakt med fedrene. Det er interessen for sine røtter som

får krigsbarna til å søke kontakt. De som tror motivet er å hente farsarv i Tyskland tar feil. Det stoppes nemlig av tysk arvelov som gjør barn etter tyske soldater født i utlandet i perioden 1938-1946 arveløse. Med mindre barna er nevnt i testamentet.

Flere av de vi har vært i kontakt med ønsker ikke å stå frem med fullt navn i media. Dette skyldes ikke egne hensyn, men hensyn til foreldre, adoptivforeldre eller annen nær familie.

Våre kontakter har lyktes med å finne frem til familie i Tyskland. For noen har dette ført til en svært lykkelig ende med «en helt ny familie». Andre har opplevd å bli mer eller mindre avvist.

Vi kan også spore noe bitterhet hos

noen, ikke så meget over egne opplevelser men mer over hva mødrene har gjennomgått.

«Ett er sikkert, dr. med. Riis' ord er gjort grundig til skamme. Vi skal ikke her femti år etter gi oss til å analysere reaksjonene mot de norske kvinner som hadde hatt samkvem med tyske soldater og deres barn. Men vi kan konstatere at samfunnet, både myndighetene og befolkningen neppe var forberedt på dette fenomenet.

Av KETIL STREBEL

Historien fortsetter på neste side